

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ (Умумий қисм)

Маъруза: ЖИНОИЙ ЖАВОБГАРЛИК ВА УНИНГ АСОСЛАРИ (1 соат)

Маърузачи: Ахраров Б., Салаев Н., Камалова Д.

1. МАЪРУЗАНИНГ НАТИЖАЛАРИ:

Маърузанинг мақсади шундан иборатки, жиноий жавобгарлик тушунчаси, жиноий жавобгарлик белгилари, жиноий жавобгарликнинг ўзига хос жиҳатлари, жиноий жавобгарлик асосини ўрганишдан иборат. Шунингдек, маърузада жиноий жавобгарлик асоси бўлган жиноят таркиби аломатларига умумий тушунча берилади. Маъруза якунида жиноий жавобгарлик тушунчасининг жиноят қонунида назарда тутилган бошқа нормалар билан ўзаро муносабатига доир қандай муаммолар мавжудлиги ва уларни бартараф этиш масалаларига тўхталиб ўтилади.

Маъруза натижасида талаба:

- чекланган вақт доирасида ўзлаштирилган ўқув материални конструктив баён қилиш қобилияти;
- амалий мисоллар (фактлар) билан мустаҳкамланган важлар билдириш ва гуруҳда ишлаш кўникмаси;
- танқидий фикрлаш, оппонентни эшитиш ва ўз жавобини тегишли ҳуқуқий атамалар қўллаган ҳолда асослаш;
- жиноий жавобгарлик ва унинг асосига оид муайян амалий масалаларга (казусларга) нисбатан жиноят қонунининг тегишли нормаларини қўллай олиш кўникмасига эга бўлади.

2. ТАЯНЧ ТУШУНЧАЛАР:

Жиноят учун жавобгарликбу - жиноят содир этишда айбдор деб топилган шахсга нисбатан суд томонидан ҳукм қилиш орқали жазо ёки бошқа ҳуқуқий таъсир чораси қўлланилишида ифодаланадиган жиноят содир этишнинг ҳуқуқий оқибатидир (ЖК 16 - моддаси).

Жиноий жавобгарлик асоси деганда – шахсни жиноят содир этишда айбдор деб топиш учун исботланиши лозим бўлган ҳолатлар мажмуи тушунилади.

3. МАВЗУ БЎЙИЧА ДАРС ОЛИБ БОРИШ МЕТОДИКАСИ:

Жиноий жавобгарлик тушунчаси, унинг белгилари, ўзига хос жиҳатлари, жиноий жавобгарликнинг жавобгарликни муқаррарлиги принципига мувофиқлиги ва жавобгарликдан озод қилиш билан боғлиқ бўлган институтларни қўллашни умумий жиҳатлари, ёритиб ўтилади. Талабаларнинг эътибори, жиноий жавобгарликнинг асосини ташкил этувчи жиноят таркиби аломатларига қаратилади.

Жиноий жавобгарлик юзасидан амалий мисоллар ва казуслар муҳокама қилинади.

4. АСОСИЙ БЕЛГИЛАРИ:

Суд томонидан ҳукм қилиш орқали тайинланадиган:

жазо чорасига - ЖК 43-моддасида назарда тутилган жазо турларидан бирини тайинлашини назарда тутса;

бошқа ҳуқуқий таъсир чорасига эса - тиббий йўсиндаги ва вояга етмаганларга нисбатан тарбия йўсиндаги мажбурлов чораларини қўлланилишини назарда тутди.

жазо - суд томонидан қўлланиладиган ва шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларини маълум муддатга чеклаш ёки улардан маҳрум қилиш билан бирга уни қайта тарбиялаш мақсадини кўзловчи давлатнинг мажбурлов чораси тушунилади.

жиноий жавобгарлик асосини - содир қилинган қилмишда ЖКда назарда тутилган жиноят таркибининг барча аломатлари мавжудлиги жиноий жавобгарлик асосини ташкил қилади.

ҚОЛГАН МАСАЛАЛАРНИ МУСТАҚИЛ ЎҚИБ ТАЙЁРЛАШ.

5. СЕМИНАР САВОЛЛАРИ(1 соат):

- 1.Жиноийжавобгарликваунингасослари
2. Жиноят ва жиноятчилик, унинг сабаблари

6. КАЗУСЛАР:

1. Ўзини ўлдирган 18 ёшли талаба П. ўлими олдидан ёзган хатида унинг ўлимига курсдоши М. айбдор эканлигини, чунки унинг ҳомиладорлигини билгач, никоҳни қайд эттиришдан воз кечганлигини ёзган. Жабрланувчининг ота-онаси М.ни қизининг ўзини-ўзи ўлдириш даражасига олиб боргани учун жиноий жавобгарликка тортишни талаб қилмоқдалар. М. эса уйланишга ота-онаси рухсат бермаганлигини айтди. М.ни жиноий жавобгарликка тортиш учун асос борми? (ЖК 103-модда билан танишинг).

2. Д. ўз квартирасига ЖК 104-модданинг 2-қисми билан жиноят содир этганлиги учун милиция қидирувида бўлган жияни С.ни яширди.Д.нинг ҳаракатини жиноят деб ҳисоблаш мумкинми? Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 241-моддаси билан танишиб чиинг.

3. Тузалмайдиган хасталик билан тўшакка “михланиб” олган М. ўзини-ўзи ўлдирмоқчи бўлди, аммо бошқа кишининг ёрдамисиз бу ишни қилолмади. М. илтимос билан дўсти Й.га мурожаат қилди. Й. рози бўлди ва электр симидан сиртмоқ ясаб, уни кроватнинг орасига боғлади ҳамда сиртмоқни М.нинг бўйнига кийишига ёрдам берди ва хайрлашиб жўнади. М. ўзини осган. М.нинг хотини эрига ўзини-ўзи ўлдиришга ёрдам бергани учун Й.ни жиноий жавобгарликка тортишни сўраган. Й.нингқилмишижиноятҳисобланадими?

4. К. Ю.га юз минг сўм бериб, Г.ни қаттиқ дўппослашга кўндирди. Жабрланувчига етказилган оғир шикастни эътиборга олган ҳолда терговчи К.нинг ҳаракатини ЖК 27, 105-моддасининг 1-қисми билан квалификация қилди. Ҳимоячи К.ни жавобгарликка тортиш асосланмаган, чунки унинг ҳаракатида ЖК 105-модда 1-қисмида кўрсатилган жиноятнинг барча белгилари йўқ, деган фикрни айтиб, ЖК 16-моддасини асос қилиб кўрсатади. Ҳимоячинингфикриқонунийми?

5. Тошкентшаридаистиоматқилувчи эр-хотинФ.лар 1991-95-йиллар давомидасаёсатчисифатидаТуркия, Ерон, Араб Амирликларива боша давлатларгабориб, у ердантурли хил масулотларсотиболганларамдафойдасибиланЎзбекистоннингтурлишаҳарларидасотганлар. Савдофаолиятибиланшуғулланишга эр-хотинФ.ларнингрухсатномасийўқдеди.Уларнингюоридагиҳаракатларинижиноятдеббўлади ми?

ЎҚИШ УЧУН АДАБИЁТЛАР:

1. Рустамбаев М.Ҳ. Ўзбекистон Республикаси Жиноят ҳуқуқи курси. Умумий қисм. I том: Жиноят тўғрисида таълимот. – Т.: Илмзиё, 2011. – 400 б.
2. Rustamboyev M.N. Jinoyathuquqi (umumiyqism). Oliy o'quv yurtlari uchundarslik. – Toshkent: TDYI, 2006.
3. Кабулов Р., Якубов А.С., Шакуров Р.Р. ва бошқалар. Жиноят ҳуқуқи. Умумий қисм. Услубий материаллар.—Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2004. 53 б.
4. Усмоналиев М., Бакунов П.Б. Жиноят ҳуқуқи. Умумий қисм. Олий ўқув юртлари учун дарслик. —Т., «Янги аср авлоди», 2010, 664 бет.
5. <http://www.lex.uz>
6. <http://www.tsul.uz>
7. <http://www.norma.uz>
8. <http://www.gov.uz>
9. <http://www.legislature.ru>
10. <http://www.law.uk.edu>
11. <http://www.juristlib.ru>
12. <http://www.crime-research.ru>